

УДК 347.921.4

DOI: <http://doi.org/10.5281/zenodo.1286095>

Ю.І. ПОЛЮК,

асистент кафедри цивільного процесу
 Національного університету "Одеська юридична академія",
 м. Одеса, Україна; e-mail: julia.poliuk@gmail.com;
 ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0842-1056>

ДЕЯКІ ЗМІНИ ЦИВІЛЬНОГО ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА ЩОДО РЕАЛІЗАЦІЇ ПРАВА НА ЗВЕРНЕННЯ ДО СУДУ ЗА ЗАХИСТОМ: ПОРІВНЯЛЬНО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ

Y.I. POLIUK,

Assistant, Chair of Civil Procedure, National University "Odessa Law Academy",
 Odessa, Ukraine; e-mail: julia.poliuk@gmail.com;
 ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0842-1056>

SOME CHANGES IN CIVIL PROCESSING LEGISLATION IN THE IMPLEMENTATION OF THE RIGHT TO APPEAL TO THE COURT FOR PROTECTION: COMPARATIVE AND LEGAL ASPECTS

Постановка проблеми

У світлі судово-правової реформи судова форма захисту зводиться на найвищий рівень у механізмі захисту прав, свобод та інтересів людини і громадянина та займає пріоритетне місце серед інших форм захисту. І це очевидно, оскільки саме в межах судової форми захисту можливо отримати якісний і дієвий захист соціально-економічних, політичних, особистих прав, свобод та інтересів будь-якої заінтересованої особи, та реалізувати право на судовий захист, а відповідно і право на звернення до суду.

Розгляд справи безпосередньо залежить від реалізації права на звернення. При цьому слід чітко усвідомлювати, що найважливішою процесуальною дією, якою започатковується механізм реалізації права на звернення до суду за захистом, є звернення до суду з позовною заявою, заявою чи скаргю. Саме тому особі, яка має намір отримати дієвий та якісний судовий захист, слід чітко розуміти виконання яких саме умов (вимог) є обов'язковим для реалізації суб'єктивного права на звернення до суду.

Питання реалізації права на звернення до суду за захистом вже тривалий час привертає увагу як вітчизняних, так і зарубіжних науковців. Зокрема, Т. Мутер (T. Muther) розглядав категорії "позов" і "право на позов" як дві різні за своєю природою і функціями правомочності. Запропонована ним теорія створила дуалістичне

розуміння права, представляючи його подільним на дві, пов'язані між собою, але різні за своєю сутністю, вимоги: матеріальну, що має цивільно-правовий характер, і процесуальну, покликану на його захист і що має публічно-правовий характер [1, с.44]. При цьому, характеризуючи зазначене право як публічно-правову вимогу до держави на захист матеріального права і розвиваючи цю ідею, К. Хельвіг (K. Hellwig) виділив три групи умов, дотримання яких є обов'язковим для задоволення заявленої вимоги, а саме: процесуально-формальні умови, процесуальні умови, умови матеріального припущення процесу. Кожна з цих умов має самостійне юридичне значення, а підтвердження наявності або відсутності цих умов веде до різних, специфічних для кожної групи процесуально-правових наслідків [2, с.47]. К. Шрайбер, у свою чергу, розглядав наявність чинного рішення суду щодо вирішення спірного питання в якості умови, яка унеможливує звернення до суду з такою ж вимогою [3, с.122].

Вагомий внесок у розвиток вітчизняної науки з означеного питання був зроблений М.А. Гурвичем, який вперше увів у науковий обіг та глибоко розробив поняття "передумови" й "умови" права на звернення до суду на прикладі позовного провадження [4, с.87]. Продовжуючи дослідження теорії передумов та умов права на звернення до суду, Є.Г. Пушкар розглядає право на

звернення до суду як об'єктивно існуючу реальність та наполягає на тому, що слід говорити не про передумови права, а про умови його реалізації [5, с.87]. Проблеми реалізації права на пред'явлення позову були висвітлені Г.Л. Осокіною [6]. Окреме дослідження особливостей реалізації права на пред'явлення позову в Україні та в окремих державах Європейського Союзу було здійснено Н.Г. Колядіною [7].

Однак, питання реалізації права на звернення до суду за захистом і досі потребує детального дослідження, оскільки існуючий об'єм наукових розробок стосується лише окремої його частини – реалізації права на пред'явлення позову. Особливої актуальності зазначене питання набуває зі зміною процесуального законодавства. Закон встановлює нові вимоги, виконання яких є необхідним для реалізації права на звернення до суду за захистом. Відповідно до цього існуюча теорія передумов права на звернення до суду та умов його здійснення потребує вдосконалення.

Тому метою статті є формування уявлення про нові умови здійснення права на звернення до суду за захистом та вдосконалення механізму його реалізації. Досягнення цієї мети потребує вирішення таких завдань: аналіз останніх змін цивільного процесуального законодавства у частині, що стосується реалізації права на звернення до суду за захистом; дослідження їх практичного застосування із використанням матеріалів судової практики. Її новизна полягає в пошуку шляхів подолання неузгодженості задля досягнення єдності судової практики.

Із набуттям чинності Закону України "Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України та інших законодавчих актів" від 03.10.2017 року [8] починається новий етап в історії судочинства. Процесуальне законодавство зазнає значних перетворень, зокрема норми закону розширюють способи судового захисту та засоби доказування у судовому процесі, забезпечують його відкритість та прозорість, посилюють змагальність, спрямовані на добросовісність користування процесуальними правами, компенсацію судових витрат, розумні строки розгляду справ та правову визначеність, запроваджують систему "електронного суду" тощо. Особливої уваги привертає процесуальна сторона реалізації права на звернення до суду, оскільки Цивільний процесуальний кодекс України 2017 року [9] (далі – ЦПК України) встановлює принципово нові та суттєво доповнює вже

існуючи в Цивільному процесуальному кодексі України 2004 року [10] (далі – ЦПК України 2004 р.) вимоги, які є необхідними для виконання суб'єктом звернення.

Нормативне закріплення "права на звернення до суду за захистом"

Як відомо, право на звернення до суду за захистом було закріплене у ст.3 ЦПК України 2004 р., яка складалася з трьох частин. На сьогоднішній день положення про право на звернення до суду трансформується у ст.4 ЦПК України та доповнюється ще двома частинами чим змінюється структура статті.

Так, відповідно до ч.1 ст.3 ЦПК України 2004 р., кожна особа має право в порядку, встановленому цим Кодексом, звернутися до суду за захистом своїх порушених, невизнаних або оспорюваних прав, свобод чи законних інтересів. Зазначене положення без змін перевертілюється у ч.1 ст.4 ЦПК України. Не зазнають змін і ч.2, 3 ст.3 ЦПК України 2004 р. тепер ч.2, 3 ст.4 ЦПК України.

З'являється положення щодо можливості укладання угоди між сторонами про передачу спору на розгляд третейського суду (ч.4 ст.4 ЦПК України). Зазначене положення не є новелою, оскільки існувало в ст.17 ЦПК України 2004 р., однак за рішенням законодавця більш доцільним є його відображення в межах ст.4 "Право на звернення до суду за захистом".

Досліджуючи доцільність віднесення зазначеного положення до змісту ст.4 ЦПК України, слід враховувати те, що третейські суди не здійснюють правосуддя, їх рішення не є актами правосуддя, а самі вони не входять до системи судів загальної юрисдикції. Третейський розгляд спорів сторін у сфері цивільних і господарських правовідносин – це вид недержавної юрисдикційної діяльності, яку третейські суди здійснюють на підставі законів України шляхом застосування, зокрема, методів арбітрування, наголошував Конституційний Суд України в своєму рішенні від 10.01.2008 року у справі № 1-3/2008 [11].

Враховуючи той факт, що третейський суд не здійснює правосуддя, укладання між сторонами угоди про передачу спору на розгляд третейського суду не слід розуміти як відмову від права на звернення до суду за захистом. На це безпосередньо вказує абз.5 п.2 Постанови Пленуму Верховного Суду України № 2 від 12.06.2009 року "Про застосування норм цивільного процесуального законодавства при розгляді справ у суді першої інстанції" [12].

Такі дії законодавця цілком виправдані, оскільки застосовувати Закон України "Про третейські суди" необхідно тільки при системному аналізі, зокрема, разом із ст.4 ЦПК України і міжнародними правовими нормами (Конвенцією).

Новелою є ч.5 ст.4 ЦПК України, яка наголошує на неможливості позбавлення особи права на участь у розгляді своєї справи у визначеному цим Кодексом порядку. Дещо сумнівним є доцільність відображення цього положення в межах ст.4 "Право на звернення до суду за захистом".

Відкриття провадження у цивільній справі – це перша стадія цивільного процесу, яка характеризується сукупністю процесуальних дій суду, осіб та органів, які мають право на звернення до суду. Зазначена стадія розпочинається з поданням позовної заяви, заяви чи скарги та закінчується постановленням судом ухвали про відкриття провадження. В межах зазначеної стадії суд перевіряє відповідну заяву на відповідність вимог закону, на відсутність обставин для залишення заяви без руху, її повернення (ст.185 ЦПК України) чи відмови у відкритті провадження у справі (ст.186 ЦПК України).

Після відкриття провадження у справі починається підготовче провадження (ч.2 ст.189 ЦПК України), в межах якого на підставі ч.1 ст.196 ЦПК України проводиться підготовче засідання (в кожній судовій справі, яка розглядається за правилами загального позовного провадження). Таке засідання проводиться з повідомленням учасників справи, і вже тут є доцільним говорити про неможливість позбавлення особи права на участь у розгляді своєї справи, оскільки можуть бути вирішені надважливі процесуальні питання, тобто такі, які можуть суттєво вплинути безпосередньо на розгляд та вирішення справи по суті. Зокрема, з'ясовуються питання про наявність підстав для відводів, укладання мирової угоди, передачі справу на розгляд третейського суду або звернення до суду для проведення врегулювання спору за участю судді, надання сторонами доказів, на які вони посилаються у позові і відзиві, а також докази, витребувані судом чи причини їх неподання, надаються роз'яснення учасникам справи про обставини, які входять до предмета доказування, які докази мають бути подані тим чи іншим учасником справи тощо.

На завершення слід наголосити, що суддя не вправі до постановлення ухвали про відкриття провадження у справі здійснювати будь-які дії щодо підготовки справи до судового розгляду, а від так положення щодо не можливості позбав-

лення особи права на участь у розгляді своєї справи не має міститися у ст.4 "Право на звернення до суду за захистом".

Враховуючи те, що п.6 ст.129 Конституції України передбачає дію принципу гласності в українському судочинстві, зміст якого полягає в забезпеченні кожній особі, справа якої розглядається в суді, права знати про результати її розгляду. При цьому принцип гласності реалізується за допомогою правила, що розгляд справ в цивільних судах проводиться відкрито. Відкритий розгляд означає встановлений процесуальним законом порядок розгляду справ у судах, при якому судові засідання проводяться відкрито з наданням реальної й рівної можливості особам, які цікавляться справою, бути присутніми в залі, стежити за ходом судового розгляду тощо. Тож вбачається більш вдалим виключення ч.5 ст.4 ЦПК України та відображення її у ст.7 "Гласність судового процесу" цього ж Кодексу.

Форми реалізації права на звернення до суду

Наступною новелою ЦПК України є впровадження Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи, яка відповідно до ч.4. ст.14 ЦПК України забезпечує обмін документами (надсилання та отримання документів) в електронній формі між судами, між судом та учасниками судового процесу, між учасниками судового процесу, а також фіксування судового процесу і участь учасників судового процесу у судовому засіданні в режимі відеоконференції.

Враховуючи, що розгляд справи здійснюється в порядку письмового провадження (ч.13 ст.7 ЦПК України), можна говорити про існування двох форм його прояву. Відтепер, згідно п.1 ч.9 ст.14 ЦПК України, судочинство здійснюється електронній формі, при цьому відповідно до п.2 ч.9 ст.14 ЦПК України у разі неможливості розгляду справи судом в електронній формі з технічних причин більше п'яти днів, що може перешкодити розгляду справи у строки, встановлені цим Кодексом, справа розглядається за матеріалами в паперовій формі.

Аналізуючи наведені вище положення, можна дійти висновку, що в порядку письмового провадження право на звернення до суду може бути реалізоване у двох формах – паперовій та електронній.

Тож, розглянемо більш детально особливості реалізації права на звернення до суду за захистом в межах кожної із запропонованих законом форм.

Нові умови реалізації права на звернення до суду

Процесуальний порядок реалізації права на звернення до суду за захистом в межах звичної паперової форми дещо змінений.

Суттєво розширені обов'язки щодо оформлення позовної заяви, вимоги якої покладені в основу при оформленні інших заяв (наказне та окреме провадження). Слід розглянути нові вимоги, встановлені ст.175 ЦПК України, і визначити, які з них матимуть суттєвий вплив при реалізації права особи на звернення до суду за захистом. Відтепер позивач зобов'язаний:

– визначаючи зміст позовних вимог, вказати спосіб (способи) захисту прав або інтересів, передбачений законом чи договором, або інший спосіб (способи) захисту прав та інтересів, який не суперечить закону і який позивач просить суд визначити у рішенні. А у випадку, якщо позов подано до кількох відповідачів – вказати зміст позовних вимог щодо кожного з них (п.4 ч.3 ст.175 ЦПК України);

Обрання позивачем способу захисту було одним із проблемних питань у цивільному судочинстві, про що свідчить "Аналіз практики застосування судами ст.16 Цивільного кодексу України" [13], наданий в свій час Верховним Судом України (далі – ВСУ). ВСУ неодноразово наголошував на тому, що власник порушеного права може скористатися певним способом захисту свого права. Зазначена позиція ґрунтувалася на тому, що ч.2 ст.16 Цивільного кодексу України (далі – ЦК України) передбачала можливість захисту цивільного права або інтересу судом лише у той спосіб, що встановлений був договором або законом. Відтак, якщо позивач "обрав неправильний спосіб захисту", судового захисту він не отримував, оскільки суди не могли захищати порушені права та інтереси у спосіб, який не передбачений ні законом, ні договором.

Спроби законодавця все ж таки врегулювати зазначену проблему знайшли своє відображення у ст.5 ЦПК України, відповідно до якої суд правомочний застосовувати не тільки ті способи захисту, що прямо передбачені нормативним актом чи договором, а й ті що не суперечать закону.

Одразу постає питання: "Чи не є це порушенням принципу диспозитивності, передбаченого п.5 ч.3 ст.2 ЦПК України?".

З цього приводу суддя Верховного Суду А. Лесько зазначає, що право суду застосувати ефективний спосіб, який не суперечить закону не слід враховувати як порушення принципу

диспозитивності (права особи на власний розсуд розпоряджатися своїми правами щодо предмета спору), оскільки суд буде діяти відповідно до викладеної в позові вимоги особи, яка звернулася до суду. Зазначене кореспондується з вимогою п.4 ч.3 ст.175 ЦПК України [14].

Додатково суддя Верховного Суду Д. Луспєник роз'яснює умови для застосування судом іншого способу судового захисту, зокрема: неефективність існуючого способу; наявність відповідної вимоги, вказаної в позовній заяві (позивач зобов'язаний вказати інший спосіб захисту права, який не суперечить закону, і який він просить визначити); існування іншого способу, і цей спосіб є законним [15].

Підсумовуючи вищезазначене, можна дійти висновку, що розширення обов'язку позивача визначити зміст позовних вимог, вказавши бажаний спосіб (способи) захисту свого порушеного, невідомого або оспорюваного права чи інтересу, безумовно направлено на забезпечення ефективного судового захисту. Однак навряд чи таке нововведення впливатиме на реалізацію права на звернення до суду, оскільки не можна відмовити у відкритті провадження лише тому, що вимога позивача щодо захисту його права є неефективною. Визначення змісту позовних вимог, тепер вже із вказівкою на спосіб (способи) захисту, є складовою позовної заяви, як і було раніше;

– зазначити відомості про вжиття заходів досудового врегулювання спору, якщо такі проводилися, в тому числі, якщо законом визначений обов'язковий досудовий порядок врегулювання спору (п.6 ч.3 ст.175 ЦПК України).

Пленум Верховного Суду України в ч.8 постанови № 9 від 01.11.1996 року "Про застосування Конституції України при здійсненні правосуддя" роз'яснював, що суд не вправі відмовити особі в прийнятті позовної заяви чи скарги лише з тієї підстави, що її вимоги можуть бути розглянуті в передбаченому законом досудовому порядку [16]. Відтак, дотримання досудового порядку врегулювання спору взагалі не був обов'язковим для особи що потребує судового захисту. Разом із тим, у рішенні Конституційного Суду України у справі за конституційним зверненням Товариства з обмеженою відповідальністю "Торговий Дім "Кампус Коттон клуб" щодо офіційного тлумачення положення частини другої статті 124 Конституції України (справа про досудове врегулювання спорів) № 15-рп/2002 від 09.07.2002 року (справа № 1-2/2002) зазначав, обов'язкове досудове врегулювання спорів, яке виключає можливість прийняття позовної

заяви до розгляду і здійснення за нею правосуддя, порушує право особи на судовий захист. Обрання певного засобу правового захисту, у тому числі і досудового врегулювання спору, є правом, а не обов'язком особи [17].

Наразі така позиція не актуальна, оскільки ч.1 ст.16 ЦПК України зобов'язує сторони вживати заходів для досудового врегулювання спору за домовленістю між собою або у випадках, коли такі заходи є обов'язковими згідно із законом. Окрім цього від особи-порушника закон вимагає поновлення порушених права і законні інтереси інших осіб, не чекаючи пред'явлення претензії чи позову.

Не зазначення відомості про вжиття заходів досудового врегулювання спору при поданні позовної заяви як наслідок тягне за собою застосування ст.185 ЦПК України. Так, наприклад, ухвалою Перечинського районного суду Закарпатської області у справі № 304/7/18 про стягнення заборгованості позовну заяву було залишено без руху оскільки подана з порушенням вимог ст.175 ЦПК України, а саме: не надано попередній (орієнтовний) розрахунок суми судових витрат, які позивач поніс і які очікує понести у зв'язку із розглядом справи; *не містить відомостей про вжиття заходів досудового врегулювання спору, якщо такі проводилися*; підтвердження позивача про те, що ним не подано іншого позову (позовів) до цього ж відповідача з тим самим предметом та з тих самих підстав [18]. Яскраво демонструє зазначену позицію й ухвала Олевського районного суду Житомирської області у справі № 287/21/18-ц про розірвання шлюбу [19]. Судом позовну заяву було залишено без руху у зв'язку з *відсутністю відомостей про вжиття заходів досудового врегулювання спору, якщо такі проводилися, в тому числі, якщо законом визначений обов'язковий досудовий порядок урегулювання спору*; не зазначено наявності у позивача або іншої особи оригіналів письмових або електронних доказів, копії яких додано до заяви; відсутній попередній (орієнтовний) розрахунок суми судових витрат, які позивач поніс і які очікує понести у зв'язку із розглядом справи.

З матеріалів судової практики вбачається, що в позовній заяві позивач зобов'язаний зазначити, чи вживав він заходів досудового врегулювання спору чи ні. Слід враховувати й те, що якщо законом буде визначений обов'язковий досудовий порядок врегулювання спору, то слід додати відповідні документи, що підтверджують таке врегулювання.

Відтак, відображення відомості про вжиття заходів досудового врегулювання спору, якщо такі проводилися, в тому числі, якщо законом визначений обов'язковий досудовий порядок урегулювання спору, є обов'язковою умовою при реалізації права на звернення;

– викладаючи обставини, якими позивач обґрунтовує свої вимоги, слід зазначити докази, що підтверджують вказані обставини (п.5 ч.3 ст.175 ЦПК України);

– надати перелік документів та інших доказів, що додаються до заяви; зазначення доказів, які не можуть бути подані разом із позовною заявою (за наявності); зазначення щодо наявності у позивача або іншої особи оригіналів письмових або електронних доказів, копії яких додано до заяви (п.8 ч.3 ст.175 ЦПК України).

Так, відповідно до ч.2 ст.83 та ч.5 ст.177 ЦПК України, суб'єкт звернення зобов'язаний додати до позовної заяви всі наявні в нього докази, що підтверджують обставини, на яких ґрунтуються позовні вимоги. При цьому закон встановлює, що докази, які не були подані у встановлений законом або судом строк, до розгляду судом не приймаються, крім випадку, коли особа, яка їх подає, обґрунтувала неможливість їх подання у вказаний строк з причин, що не залежали від неї (ч.8 ст.83 ЦПК України).

Окрім подання усіх наявних доказів закон зобов'язує особу зазначити й ті докази, про існування яких йому відомо, однак їх подання одночасно з позовною заявою неможливе. Зазначену вимогу слід тлумачити поряд із ч.4 ст.83 ЦПК України. Тобто, для того, щоб мати змогу надати клопотання про витребування доказів, або отримати додатковий строк для їх подання, слід письмово повідомити суд про те, які докази не можуть бути подані, обов'язково вказавши при цьому причини, з яких доказ не може бути подано у зазначений строк та навести докази, які підтверджують, що особа здійснила всі залежні від неї дії, спрямовані на отримання вказаних доказів. Це може бути, наприклад, копія адвокатського запиту, відповідь на який не надійшла у встановлений строк тощо.

Правильне дотримання зазначених вимог закону є над важливим при реалізації права на звернення до суду, про що свідчить вже напрацьована судова практика. Вдалим прикладом є ухвала Херсонського міського суду Херсонської області у справі № 766/333/18 про збільшення розміру аліментів [20], відповідно до якої позовна заява була залишена без руху з причин *не подання доказів, що підтверджують обставини,*

на яких ґрунтуються позовні вимоги, зокрема доказів про погіршення майнового стану позивача. Також, в якості приклада слід розглянути ухвалу Воловецького районного суду Закарпатської області у справі №300/210/18 про розірвання шлюбу [21]. Суд залишив позовну заяву без руху, встановивши що подана заява не відповідає вимогам п.8 ч.3, ч.6 ст.175 ЦПК України, а саме: *позовна заява не містить зазначення щодо наявності у позивача або іншої особи оригіналів письмових або електронних доказів, копії яких додано до заяви*. Крім цього, додані позивачем копії не посвідчені належним чином. Аналогічна позиція відображена в ухвалі Олевського районного суду Житомирської області у справі № 287/21/18-ц [19], яка була зазначена раніше;

– вказати попередній (орієнтовний) розрахунок суми судових витрат, які позивач поніс і які очікує понести у зв'язку із розглядом справи (п.9 ч.3 ст.175 ЦПК України).

Зазначена вимога є новою, і з аналізу судової практики вбачається, що недотримання п.9 ч.3 ст.175 ЦПК України є доволі поширеним явищем у порівнянні з іншими. Так, ухвалою Вінницького районного суду Вінницької області у справі № 128/3483/17 про встановлення факту родинних відносин, заяву було залишено без руху [22]. Судом встановлено, що заява не відповідає вимогам ст.175 ЦПК України, оскільки *заявником не надано попередній (орієнтовний) розрахунок суми судових витрат, які вона понесла і які очікує понести у зв'язку із розглядом справи*; відсутнє підтвердження заявника про те, що нею не подано іншої заяви (заяв) з тим самим предметом та з тих самих підстав. Недотримання п.9 ч.3 ст.175 ЦПК України міститься й в ухвалах Перечинського районного суду Закарпатської області у справі № 304/7/18 [18] та Олевського районного суду Житомирської області у справі № 287/21/18-ц [19].

Розглядаючи зазначену вимогу, доцільно відокремити дві частини, з яких складається розрахунок суми судових витрат:

1) суми судових витрат, які сторона вже понесла на момент подання позовної заяви (сума сплаченого судового збору, витрати, пов'язані з правничою допомогою адвоката, які вже понесені на момент подання позову, включаючи витрати на підготовку самої позовної заяви та інші);

2) витрати, які сторона очікує понести у зв'язку із розглядом справи (складається з перерахованих вище позицій, крім судового збору, та може бути доповнений, зокрема, витратами,

пов'язани із залученням свідків, спеціалістів, перекладачів, експертів та проведенням експертизи за призначенням суду тощо).

Визначаючи розмір витрат на правничу допомогу адвоката, слід враховувати, що Закон України "Про граничний розмір компенсації витрат на правову допомогу у цивільних та адміністративних справах" втратив чинність, замість цього ч.4 ст.137 ЦПК України застосовує критерій співмірності таких витрат. Причому суд може зменшити розмір витрат на правничу допомогу тільки за клопотанням іншої сторони, відповідно обов'язок доведення не співмірності витрат покладається на сторону, яка заявляє клопотання про зменшення витрат на оплату правничої допомоги адвоката, які підлягають розподілу між сторонами;

– надати підтвердження про те, що ним не подано іншого позову (позовів) до цього ж відповідача (відповідачів) з тим самим предметом та з тих самих підстав (п.10 ч.3 ст.175 ЦПК України).

У судовій практиці найпоширенішим негативним явищем, яке суттєво перешкоджає здійсненню судочинства, є подання тотожних позовних заяв з мінімальним перебігом в часі. Такі процесуальні дії здійснюються з метою розподілу усіх поданих до суду позовних заяв з умисно створеними умовами для залишення позовної заяви без руху (несплата судового збору), автоматизованою системою документообігу різному складу суду. За таких обставин позивач з усіх можливих варіантів обирає склад суду для розгляду справи, усуває недоліки в оформленні позовної заяви по справі, що розподілена бажаному складу суду. В інших справах по тотожному позову після спливу строку для усунення недоліків постановляється ухвала про повернення позовної заяви.

З метою протидії таким недобросовісним діям позивача ЦПК України зобов'язує позивача надати підтвердження про те, що ним не подано іншого позову (позовів) до цього ж відповідача (відповідачів) з тим самим предметом та з тих самих підстав, шляхом прямої вказівки у тексті самої позовної заяви.

Слід відзначити, що суди досить уважно перевіряють подану заяву при вирішенні питання про відкриття провадження, особливо звертають увагу на додержання п.10 ч.3 ст.175 ЦПК України. Так, ухвалою Збаразького районного суду у справі № 598/51/18 про розірвання шлюбу [23], позовна заява була визнана такою, що не відповідає вимогам ст.175 ЦПК України, оскільки,

повинна містити підтвердження позивача про те, що ним не подано іншого позову (позовів) до цього ж відповідача (відповідачів) з тим самим предметом та з тих самих підстав і як внаслідок була залишена без руху. Зазначене вбачається як в ухвалі Перечинського районного суду Закарпатської області у справі № 304/7/18 [18], так і в ухвалі Вінницького районного суду Вінницької області у справі № 128/3483/17 [22].

Однією з основних проблем цивільного судочинства є значна тривалість судових процесів (справи розглядаються по 2–3 роки, що суперечить принципу розумності строків судового розгляду), в результаті чого зацікавлені особи відчують значні труднощі в реалізації права на доступ до правосуддя, що в свою чергу породжує стрімкий зріст рівня недовіри у осіб, котрі потребують судового захисту, до ролі та функцій судової влади. Тому реалізація права на судовий захист безпосередньо пов'язана зі спрощенням цивільного судочинства, його гнучкістю та оперативністю.

В цьому аспекті ЦПК України поділяє позовне провадження на скорочене та загальне. За провадження спрощеного позовного провадження у національному судочинстві можливо розглядати як засіб вирішення накопиченої роками проблеми та зміцнення ролі суду у суспільстві, оскільки спрямоване на забезпечення судового розгляду певної категорії справ за коротшою процедурою, простішою в порівнянні з загальним порядком. Слід розрізняти справи, які за вказівкою закону підлягають розгляду у порядку спрощеного провадження, та справи, які можуть бути розглянуті у порядку спрощеного провадження.

У зв'язку з тим, що закон не містить визначення поняття "малозначні справи" серед науковців та практиків виникають безліч дискусій. З цього приводу думку висловила І.О. Ізарова, яка зазначає, що не слід поділяти справи на значні та малозначні, оскільки для кожної людини справа, що її стосується, є значною незалежно від її ціни або складності розгляду [24]. Однак, термін "малозначні справи" треба розуміти як правову категорію, а не розглядати з точки зору значення справи для сторін чи суду.

При цьому, досліджуючи вже напрацьовану судову практику, прослідковуються різні підходи суддів до застосування критеріїв визначення справи в якості малозначної для подальшого її розгляду за правилами спрощеного провадження. Так, наприклад, ухвалою Томашпільського районного суду Вінницької області відкрито

спрощене позовне провадження у справі № 146/209/18 [25]. Питання про розгляд справи в порядку спрощеного позовного провадження суд вирішив на підставі ст.19 ЦПК України. А ухвалою Голосіївського районного суду м. Києва у справі № 752/6255/18 [26] це ж питання було вирішено відповідно до ст.274 ЦПК України.

Як бачимо, вирішення судом питань, пов'язаних з розглядом справи, за критерієм малозначності спору передбачає широкі дискреційні повноваження суду. При цьому у випадку, якщо суд розглянув у порядку спрощеного позовного провадження справу, що підлягала розгляду за правилами загального позовного провадження, то це вважається порушенням норм процесуального права і є обов'язковою підставою для скасування судового рішення суду першої інстанції та ухвалення нового рішення (п.7 ч.3 ст.376 ЦПК України). Тому задля забезпечення єдності судової практики є необхідність на практиці виробити критерії, відповідно до яких такий чинник як малозначність повинен бути оцінений об'єктивно.

Продовжуючи дослідження новел ЦПК України у частині, що стосується реалізації права на звернення до суду за захистом, центральне місце посідає впровадження електронної форми судочинства. Однак зазначене питання потребує окремого ґрунтовного дослідження, яке буде проведене в межах іншої роботи.

Висновки

Процес захисту цивільних прав, свобод та інтересів у судових органах перетворюється в особливу, детально регламентовану процесуальну форму, реалізація якої започатковується виключно після реалізації права на звернення до суду в повному обсязі.

На підставі проведеного аналізу останніх змін цивільного процесуального законодавства у частині реалізації права на звернення до суду за захистом, можна зробити наступні висновки. Відтепер для особи, яка бажає отримати судовий захист, закон збільшує перелік вимог обов'язкових для виконання. Тобто, фактично суб'єкт звернення повинен переконати суд в дійсній необхідності отримання ним судового захисту і в тому, що при порушенні цивільної справи він зобов'язується добросовісно використовувати процесуальні права та виконувати процесуальні обов'язки.

Дотримання процесуальної процедури реалізації права на звернення до суду є гарантією доступу до правосуддя і надання можливості отримати належний захист цивільних прав, свобод та інтересів, що порушуються, оспорується

чи не визнаються іншими особами. При цьому, досліджуючи практичне застосування судом процесуальних наслідків недотримання умов реалізації на основі матеріалів судової практики

вбачається, що суди занадто формалізовано ставляться до приписів закону, що може призвести до тлумачення таких дій як обмеження права на доступ до суду.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Muther T. Zur Lehre von der Römischen Actio, dem heutigen Klagrecht, der Litiscontestation und der Singularsuccession in Obligationen : eine Kritik des Windscheid'schen Buchs "Die Actio des Römischen Civilrechts, vom Standpunkte des heutigen Rechts" / von Theodor Muther. Erlangen : Verlag von Andreas Deichert, 1857. 198 s.
2. Hellwig K. Klagrecht und Klagmöglichkeit: eine Auseinandersetzung über die Grundfragen des heutigen Civilprozessrechts / von Konrad Hellwig. Leipzig : Deichert, 1905. 93 s.
3. Schreiber K. Die Rechtskraft im Zivilprozess / von Klaus Schreiber. *JURA* Heft 2/2008. S. 121–124.
4. Гурвич М. А. Право на иск / отв. ред. А. Ф. Клейнман. М. : Изд-во АН СССР, 1949. 216 с.
5. Пушкар Е. Г. Конституционное право на судебную защиту: гражданско-процессуальный аспект. Львов : Вища школа, 1982. 214 с.
6. Осокина Г. Л. Проблемы иска и права на иск / под ред. Грицанов А. С. Томск : Изд-во Томского ун-та, 1989. 196 с.
7. Колядіна Н. Г. Реалізація права на позов у цивільному процесі України та окремих держав Європейського Союзу: порівняльно-правове дослідження : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. Одеса, 2016. 212 с.
8. Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України та інших законодавчих актів : Закон України. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2147-19>.
9. Цивільний процесуальний кодекс України. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1618-15>.
10. Цивільний кодекс України : Закон України від 16.01.2003 № 435–IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. №№ 40–44. Ст. 356.
11. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням 51 народного депутата України щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень абзаців сьомого, одинадцятого статті 2, статті 3, пункту 9 статті 4 та розділу VIII "Третейське самоврядування" Закону України "Про третейські суди" (справа про завдання третейського суду) від 10.01.2008 року (справа № 1-3/2008). *Офіційний вісник України*. 2008. № 28. С. 145.
12. Про застосування норм цивільного процесуального законодавства при розгляді справ у суді першої інстанції : Постанова Пленуму Верховного Суду України від 12.06.2009 № 2. *Вісник Верховного суду України*. 2009. № 8. С. 3.
13. Аналіз практики застосування судами ст.16 Цивільного кодексу України. URL: [http://www.scourt.gov.ua/clients/vsu/vsu.nsf/\(documents\)/6AF1EBA6DF621DEDC2257CE60053FFC3](http://www.scourt.gov.ua/clients/vsu/vsu.nsf/(documents)/6AF1EBA6DF621DEDC2257CE60053FFC3).
14. Лесько А. Захист цивільних прав та інтересів судом: нові аспекти. URL: <https://censor.net.ua/b3038431>.
15. Как применять новый Гражданский процессуальный кодекс: ответы дают судьи. URL: <https://sud.ua/ru/news/publication/113833-kak-primenyat-novyy-grazhdanskiy-protsessualnyy-kodeks-otvety-dayut-sudi>.
16. Про застосування Конституції України при здійсненні правосуддя: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 01.11.1996 № 9. *Збірник постанов Пленуму Верховного Суду України в цивільних справах*. Харків : Одіссей, 2000. С. 49.
17. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним зверненням Товариства з обмеженою відповідальністю "Торговий Дім "Кампус Коттон клуб" щодо офіційного тлумачення положення частини другої статті 124 Конституції України (справа про досудове врегулювання спорів) №15-рп/2002 від 9 липня 2002 року Справа № 1-2/2002. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v015p710-02>.
18. Ухвала Перечинського районного суду Закарпатської області у справі № 304/7/18. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/72301420>.
19. Ухвала Олевського районного суду Житомирської області у справі № 287/21/18-ц. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/71731787>.
20. Ухвала Херсонського міського суду Херсонської області у справі № 766/333/18. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/71559990>.
21. Ухвала Воловецького районного суду Закарпатської області у справі №300/210/18. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/72765629>.

22. Ухвала Вінницького районного суду Вінницької області у справі № 128/3483/17. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/71393580>.
23. Ухвала Збаразького районного суду у справі № 598/51/18. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/71603777>.
24. Ізарова І. О. Реформи цивільного процесуального законодавства в незалежній Україні: 1991–2017. *Україна на шляху до Європи: реформа цивільного процесуального законодавства*. Зб. наук. праць. К., 2017. С. 18.
25. Ухвала Томашпільського районного суду Вінницької області у справі № 146/209/18. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/73062560>.
26. Ухвала Голосіївського районного суду м. Києва у справі № 752/6255/18. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/73074907>.

REFERENCES

1. Muther, Theodor. (1857). *Litiscontestatio und der Singularsuccession in Obligationen : eine Kritik des Windscheid'schen Buchs "Die Actio des Römischen Civilrechts, vom Standpunkte des heutigen Rechts"*. Erlangen: Verlag von Andreas Deichert (in Germ.).
2. Hellwig, K. (1905). *Klagrecht und Klagmöglichkeit: eine Auseinandersetzung über die Grundfragen des heutigen Civilprozessrechts*. Leipzig: Deichert (in Germ.).
3. Schreiber, K. (2008). Die Rechtskraft im Zivilprozess. *JURA*, (2). 121–124 (in Germ.).
4. Gurvich, M. A., Kleynman, A. F. (Red.). (1949). *Pravo na isk* [Right to claim]. Moskva: Izd-vo AN SSSR (in Russ.).
5. Pushkar, Ye. G. (1982). *Konstitutsionnoye pravo na sudebnuyu zashchitu: grazhdansko-protsessual'nyy aspekt* [The constitutional right to judicial protection: civil procedure aspect]. L'viv: Vishcha shkola (in Russ.).
6. Osokina, G. L., Gritsanov, A. S. (Red.). (1989). *Problemy iska i prava na isk* [The problems of the claim and the right to claim]. Tomsk: Izd-vo Tomskogo un-ta (in Russ.).
7. Kolyadina, N. H. (2016). *Realizatsiya prava na pozov u tsyvil'nomu protsesi Ukrayiny ta okremykh derzhav Yevropeys'koho Soyuzu: porivnyal'no-pravove doslidzhennya* [Realization of the right to sue in the civil process of Ukraine and individual states of the European Union: comparative legal study]. Kandydats'ka dysertatsiya thesis (12.00.03). Odesa (in Ukr.).
8. *Pro vnesennya zmin do Hospodars'koho protsesual'noho kodeksu Ukrayiny, Tsyvil'noho protsesual'noho kodeksu Ukrayiny, Kodeksu administratyvnoho sudochynstva Ukrayiny ta inshykh zakonodavchyykh aktiv* [On Amendments to the Commercial Procedural Code of Ukraine, the Civil Procedural Code of Ukraine, the Code of Administrative Legal Proceedings of Ukraine and other legislative acts]. *Zakon Ukrayiny*. Retrieved from: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2147-19>.
9. *Tsyvil'nyy protsesual'nyy kodeks Ukrayiny* [The Civil Procedural Code of Ukraine]. Retrieved from: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1618-15> (in Ukr.).
10. *Tsyvil'nyy kodeks Ukrayiny* [The Civil Code of Ukraine]. *Zakon Ukrayiny* (16.01.2003 No 435–4). *Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrayiny*, (40–44). 356 (in Ukr.).
11. Rishennya Konstytutsiynoho Sudu Ukrayiny u spravi za konstytutsiynym podannym 51 narodnoho deputata Ukrayiny shchodo vidpovidnosti Konstytutsiyi Ukrayiny (konstytutsiynosti) polozhen' abzatsiv s'omoho, odyadtsyatoho statti 2, statti 3, punktu 9 statti 4 ta rozdil 8 "Treteys'ke samovryaduvannya" Zakonu Ukrayiny "Pro treteys'ki sudy" (sprava pro zavdannya treteys'koho sudu) vid 10.01.2008 roku (sprava No 1-3/2008) [The decision of the Constitutional Court of Ukraine in the case of the constitutional petition of 51 people's deputies of Ukraine regarding the compliance of the Constitution of Ukraine (constitutionality) with the provisions of paragraphs 7, 11, 2, 3, 9, and 8 of the "Arbitration" "(case about the task of the arbitral tribunal) dated 10/01/2008 (case no. 1-3 / 2008)]. *Ofitsiyyny visnyk Ukrayiny*, (28). 145 (in Ukr.).
12. *Pro zastosuvannya norm tsyvil'noho protsesual'noho zakonodavstva pry roz'hlyadi sprav u sudi pershoi instantsiyi* [On the application of the norms of civil procedural law when dealing with cases in the court of first instance]. *Postanova Plenumu Verkhovnoho Sudu Ukrayiny* (12.06.2009 No 2). *Visnyk Verkhovnoho sudu Ukrayiny*, (8). 3 (in Ukr.).
13. *Analiz praktyky zastosuvannya sudamy st.16 Tsyvil'noho kodeksu Ukrayiny* [Analysis of the practice of using courts by Article 16 of the Civil Code of Ukraine]. Retrieved from: [http://www.scourt.gov.ua/clients/vsu/vsu.nsf/\(documents\)/6AF1EBA6DF621DEDC2257CE60053FFC3](http://www.scourt.gov.ua/clients/vsu/vsu.nsf/(documents)/6AF1EBA6DF621DEDC2257CE60053FFC3) (in Ukr.).
14. Les'ko, A. *Zakhyst tsyvil'nykh prav ta interesiv sudom: novi aspekty* [Protection of Civil Rights and Interests by the Court: New Aspects]. Retrieved from: <https://censor.net.ua/b3038431> (in Ukr.).
15. *Kak primenyat' novyy Grazhdanskiy protsessual'nyy kodeks: otvety dayut sud'i* [How to apply the new Civil Procedure Code: the answers are given by the judges]. Retrieved from:

- <https://sud.ua/ru/news/publication/113833-kak-primenyat-novyy-grazhdanskiy-protseessualnyy-kodeks-otvety-dayut-sudi> (in Ukr.).
16. Pro zastosuvannya Konstytutsiyi Ukrayiny pry zdiysnenni pravosudivstva [On the application of the Constitution of Ukraine in the administration of justice]. Postanova Plenumu Verkhovnoho Sudu Ukrayiny (01.11.1996 No 9). *Zbirnyk postanov Plenumu Verkhovnoho Sudu Ukrayiny v tsyvil'nykh spravakh*. Kharkiv: Odissey, 2000 (s. 49) (in Ukr.).
 17. *Rishennya Konstytutsiyynoho Sudu Ukrayiny u spravi za konstytutsiynym zvernennym Tovarystva z obmezhenoju vidpovidal'nistyu "Torhovyy Dim "Kampus Kotton klub" shchodo ofitsiynoho tlumachennya polozhennya chastyny druhoyi statti 124 Konstytutsiyi Ukrayiny (sprava pro dosudove vrehulyuvannya sporiv) No 15-rp/2002 vid 9 lypnya 2002 roku Sprava No 1-2/2002* [The decision of the Constitutional Court of Ukraine in the case of the constitutional appeals of the Trade House Limited Liability Company Campus Cotton Club "regarding the official interpretation of the provision of Article 124.2 of the Constitution of Ukraine (case on pre-trial settlement of disputes) No. 15-rp / 2002 of July 9, 2002 Case No. 1-2/2002]. Retrieved from: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v015p710-02> (in Ukr.).
 18. *Ukhvala Perechyns'koho rayonnoho sudu Zakarpat's'koyi oblasti u spravi No 304/7/18* [The decision of the Perechynsky district court of the Transcarpathian region in case No 304/7/18]. Retrieved from: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/72301420> (in Ukr.).
 19. *Ukhvala Olevs'koho rayonnoho sudu Zhytomyrs'koyi oblasti u spravi No 287/21/18-ts* [The decision of the Olevsky district court of Zhytomyr region in case No 287/21/18-ts]. Retrieved from: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/71731787> (in Ukr.).
 20. *Ukhvala Khersons'koho mis'koho sudu Khersons'koyi oblasti u spravi No 766/333/18* [Decision of the Kherson City Court of Kherson Oblast in the right No. 766/333/18]. Retrieved from: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/71559990> (in Ukr.).
 21. *Ukhvala Volovets'koho rayonnoho sudu Zakarpat's'koyi oblasti u spravi No 300/210/18* [The resolution of the Volovetsky district court of the Transcarpathian region in case No 300/210/18]. Retrieved from: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/72765629> (in Ukr.).
 22. *Ukhvala Vinnyts'koho rayonnoho sudu Vinnyts'koyi oblasti u spravi No 128/3483/17* [The decision of the Vinnitsa district court of Vinnytsia region in case No 128/3483/17]. Retrieved from: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/71393580> (in Ukr.).
 23. *Ukhvala Zbaraz'koho rayonnoho sudu u spravi No 598/51/18* [The Zbarazh District Court's ruling in case No 598/51/18]. Retrieved from: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/71603777> (in Ukr.).
 24. Izarova, I. O. (2017). Reformy tsyvil'noho protsesual'noho zakonodavstva v nezalezhnyy Ukraini: 1991–2017 [Reforms of Civil Procedural Legislation in an Independent Ukraine: 1991-2017]. *Ukrayina na shlyakhu do Yevropy: reforma tsyvil'noho protsesual'noho zakonodavstva*. Kyiv (s. 18) (in Ukr.).
 25. *Ukhvala Tomashpil's'koho rayonnoho sudu Vinnyts'koyi oblasti u spravi No 146/209/18* [Decree of the Tomashpil district court of Vinnytsia region in case No 146/209/18]. Retrieved from: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/73062560> (in Ukr.).
 26. *Ukhvala Holosiyivs'koho rayonnoho sudu m. Kyiv u spravi No 752/6255/18* [Decree of the Kyiv Holosiyivsky District Court in case No 752/6255/18]. Retrieved from: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/73074907> (in Ukr.).

Надійшла 28.03.2018

РЕКОМЕНДОВАНЕ ЦИТУВАННЯ (RECOMMENDED CITATION), АНОТАЦІЇ (ABSTRACTS)

Полюк Ю. І. Деякі зміни цивільного процесуального законодавства щодо реалізації права на звернення до суду за захистом: порівняльно-правовий аспект. Форум права: електрон. наук. фахове вид. 2018. № 2. С. 98–108. URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/FP_index.htm_2018_2_14.pdf

DOI: <http://doi.org/10.5281/zenodo.1286095>

Аналізуються окремі нормативні положення, які мають суттєвий вплив на реалізацію суб'єктивного права на звернення до суду за захистом. Встановлюється, що реалізація права на звернення до суду можлива у двох формах: паперовій та електронній. Досліджуються та розтлумачуються нові вимоги, дотримання яких є необхідною умовою для відкриття провадження у справі та процесуально-правові наслідки у разі їх недотримання. Аналізується судова практика в межах предмету дослідження.

Ключові слова: *судова форма захисту; звернення до суду; право на звернення до суду за захистом; реалізація права на звернення до суду за захистом; нові вимоги при зверненні до суду*

Полюк Ю.И. Некоторые изменения гражданского процессуального законодательства, касающиеся реализации права на обращение в суд за защитой: сравнительно-правовой аспект

Анализируются отдельные нормативные положения, которые имеют существенное влияние на реализацию субъективного права на обращение в суд за защитой. Устанавливается, что реализация права на обращение в суд возможна в двух формах: бумажной и электронной. Исследуются и растолковываются новые требования, соблюдение которых является необходимым условием для открытия производства по делу и процессуально-правовые последствия в случае их несоблюдения. Анализируется судебная практика в пределах предмета исследования.

Ключевые слова: судебная форма защиты; обращение в суд; право на обращение в суд за защитой; реализация права на обращение в суд за защитой; новые требования при обращении в суд

Poliuk Y.I. Some Changes in Civil Processing Legislation in the Implementation of the Right to Appeal to the Court for Protection: Comparative and Legal Aspects

The article is devoted to the coverage of one of the actual problems of the civil process on the issue of the right to apply to the court for protection. The article deals with the main changes of civil procedural legislation. A comparative legal analysis of the structure of the article on the right to apply to the court for the protection of the current Civil Procedure Code of Ukraine with the previous version of the law is conducted. It is established that article 4 of the Civil Procedural Code of Ukraine is supplemented with provisions on the possibility of concluding an agreement between the parties on the transfer of the dispute to the arbitral tribunal. The expediency of such a legislative initiative has been proved since the agreement between the parties on the transfer of the dispute to the arbitral tribunal does not deprive the person of the appeal. It was established that the provision on the impossibility of depriving a person of the right to participate in the consideration of his case in accordance with the procedure established by law should not act as part of Article 4 of the Civil Procedural Code of Ukraine. It is proposed to exclude this provision from the Article 4 of the Civil Procedural Code of Ukraine and to include it in Article 7 "Publicity of the Court Process" of the same Code. Establishment of the display of information about the implementation of measures of the pre-trial settlement of a dispute, if any, including submission of evidence of taking measures for pre-trial settlement of a dispute, if the law establishes a mandatory pre-trial procedure for resolving a dispute, is a prerequisite for the exercise of the right to appeal. Failure to comply with this condition, as a result, entails a ruling on the return of the application. The analysis of separate normative provisions, which have a significant impact on the implementation of the subjective right to apply to the court for protection. It is established that realization of the right to apply to court is possible in two forms: paper and electronic. New requirements are being explored and interpreted, observance of which is a prerequisite for the opening of proceedings and procedural and legal consequences in the event of non-compliance. Judicial practice is analyzed within the subject of research. The procedural procedure for realizing the right to apply to the court with consideration of the division of proceedings in the general and simplified is researched. The essence of the term "minor cases" and the criteria for assigning the case to the insignificant. Examples of judicial practice analyze the approaches of judges to the application of criteria for defining a case as insignificant. Determine the components of the calculation of the number of court costs.

Key words: judicial form of protection; appeal to court; the right to apply to the court for protection; the exercise of the right to apply to the court for protection; new requirements when appealing to the court